

**ESPURNES
BARROQUES**

MÚSICA I
EXPERIÈNCIES
AL TERRITORI
BARROC

L'art de la fuga

KENNETH WEISS

Diumenge 8 de juny del 2025, 18h.

Santuari del **Miracle**
RINER (SOLSONÈS)

Valora'ns

LA TEVA OPINIÓ ENS AJUDA A MILLORAR

Escaneja aquest codi QR
i valora els concerts
d'Espurnes Barroques!

Fes-te amic i consulta la resta de
programació d'Espurnes Barroques!

www.espurnesbarroques.cat

Programa

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

L'art de la fuga, BWV 1080

1. Contrapunctus I
2. Contrapunctus II
3. Contrapunctus III
4. Contrapunctus IV
5. Canon per augmentationem in contrario motu
6. Contrapunctus V
7. Contrapunctus VI
8. Canon alla duodecima in contrapunto alla quinta
9. Contrapunctus VII
10. Contrapunctus VIII
11. Contrapunctus IX
12. Canon alla ottava
13. Contrapunctus X
14. Contrapunctus XI
15. Canon alla decima in contrapunto alla terza
16. Contrapunctus XII
17. Contrapunctus XIII
18. Contrapunctus XIV

Durada musical aproximada: 80'

Què en diu l'artista?

Malgrat conèixer fa molts anys *L'art de la fuga*, la veritat és que no em vaig dedicar a estudiar a fons l'obra fins al 2020. Quan la Covid va deixar en suspens qualsevol activitat concertística, vaig restar confinat a casa, com tots els meus companys músics, amb un calendari de cancel·lacions, entre les quals, la que em va doldre més va ser el meu primer recital de *L'art de la fuga*. I per tant, vaig aprofitar el temps reclòs per endinsar-m'hi. Dia rere dia, hi acudia per trobar consol, inspiració i sentit davant un món ple d'incerteses. L'admiració que vaig sentir per la imaginació il·limitada i la mestria de Bach mentre em posava el repte d'escoltar —escoltar de debò— tot que el amaga l'obra, m'animava i em generava una gran alegria. Va ser un acte de devoció que recordo amb goig. (...)

Composta durant l'última dècada de vida de Johann Sebastian Bach, *L'art de la fuga* conté catorze fugues o "Contrapunctus" i quatre cànons basats tots en un mateix tema. Esdevingué la darrera i més assolida de les exploracions de Bach en la composició contrapuntística. (...) La darrera fuga escrita per Bach i que culmina *L'art de la fuga*, el "Contrapunctus XVI", està incompleta. El tercer tema que introdueix aquesta fuga és el seu propi nom, B-A-C-H, lletres que corresponen a Si bemoll, La, Do i Si; així doncs, igual que un pintor signa la seva obra mestra, aquesta és la signatura musical de Bach. Malgrat que la salut delicada de Bach ha estat sovint l'explicació que s'ha donat a la inconclusió de l'obra, alguns dels estudiosos més importants del compositor creuen avui dia que el final es va perdre o que potser Bach mai no va voler acabar l'obra i que la va deixar expressament oberta, com un repte que hauria de resoldre l'interpret. Tanmateix, amb aquest final abrupte tan fascinant, es produeix una metàfora molt poderosa; després de vuitanta minuts de fites sense parió, d'una bellesa i complexitat divines, acaba de sobte. L'última obra de Bach, com la vida, acaba sense cap desenllaç.

Kenneth Weiss

Montauk (Nova York), juny del 2021

Notes al programa

L'art de la fuga de J. S. Bach

La fascinació per la darrera obra d'un autor és una característica pròpia de la nostra cultura. És sabut que, en la majoria de casos, aquesta categoria és accidental, que la posició que ocupa l'obra en el catàleg del creador no té a veure amb la seva voluntat, sinó amb l'arribada d'una mort que no ha estat planificada i que sovint es presenta de manera sobtada. Però no hi fa res. Ens expliquem el món a través de narratives perquè ens ajuden a entendre la realitat i la forma com ens hi relacionem; ens permeten formular qüestions que considerem rellevants i cercar respostes que ens semblen significatives. L'última obra de l'artista, l'obra final, és una d'aquestes narratives.

L'art de la fuga no va ser estrictament la darrera composició de Johann Sebastian Bach (1685-1750), però diverses circumstàncies han fet que tradicionalment se li hagi atribuït aquest caràcter. En primer lloc, va ser l'última obra d'envergadura que va sortir de la ploma del mestre alemany i va restar inacabada. Si ens basem en el manuscrit que la conserva, Bach va deixar de treballar-hi en un punt curiós, en un passatge que és cèlebre per incorporar una signatura musical del compositor: un motiu melòdic basat en les lletres del seu nom segons la nomenclatura alemanya: B (si bemoll) A (la) C (do) H (si natural). Per si sola, aquesta coincidència justifica tota mena d'especulacions.

A més, *L'art de la fuga* es pot entendre com la culminació d'un projecte de vida; el desenllaç de l'exploració d'un llenguatge musical que Bach va dominar com cap altre compositor: el contrapunt imitatiu. La característica fonamental de la música contrapuntística —els amants de Bach ho saben bé— és que el focus no es posa sobre el protagonisme de la melodia, com en canvi acostuma a passar en una sonata per a piano de Mozart o en qualsevol cançó *pop*. En aquest llenguatge, el motiu melòdic principal (el tema de la fuga) es desplaça de veu en veu i, per tant, les veus s'imiten les unes a les altres, se superposen i dialoguen. Aquesta manera de fer música va enlluernar Bach. Per això, *L'Art de la fuga* ocupa un lloc especial dins la seva producció i es pot considerar una mena de testament musical o, si més no, part del seu llegat més genuí.

Tal com el títol suggereix, *L'art de la fuga* és una demostració magistral dels recursos tècnics propis del gènere. L'obra consta de 14 fugues, o *contrapunctus*, i quatre canons. Totes les peces estan construïdes a partir del mateix material melòdic encapçalat per l'arpegi de tònica re-la-fa-re, que s'elabora i es transforma mitjançant una àmplia varietat de procediments. Entre aquests, hi trobem la numerologia, que

tan agradava a Bach: el número 14, suma dels valors de les lletres del seu nom (B=2, A=1, C=3, H=8), té una funció estructural evident. Més enllà d'això, l'obra presenta nombroses incògnites que han donat peu a diverses interpretacions.

Per exemple, no sabem amb certesa quantes peces havia de contenir l'obra final, ni si Bach havia previst algun ordre concret. Atès que les fugues apareixen al manuscrit en ordre de complexitat creixent, aquest criteri d'ordenació, lògic i coherent, s'ha imposat com el més acceptat.

Una de les incògnites que envolta *L'art de la fuga* és el públic al qual Bach la volia destinar. No sembla que tingués una intenció didàctica, ja que la gran destresa tècnica que requereix la fa poc adequada a aquest propòsit. Tampoc la va concebre amb la voluntat de complaure el melòman, en un moment en què el llenguatge contrapuntístic havia anat caient en desús. Des d'aquest punt de vista, alguns podrien qüestionar que avui dia la considerem una font de goig estètic. Entre ells, qui sap si el mateix Bach. Tanmateix, la reinterpretació és un aspecte essencial de la nostra tradició musical: l'oïda és històrica, com també ho són les expectatives estètiques de manera que, al marge del respecte a la voluntat de l'autor —heus aquí una altra narrativa—, el públic del present pot decidir com s'apropa i resignifica l'obra del passat. Potser Bach pensava dirigir-se només a músics del més alt nivell, però en l'actualitat ningú pot posar en dubte que *L'art de la fuga* és una joia del nostre patrimoni artístic que ens proporciona gaudi i entreteniment.

Avui tindrem el privilegi de gaudir d'aquesta joia del barroc musical interpretada per un veritable especialista. S'acostuma a presentar Kenneth Weiss fent referència a algun dels seus mestres, figures prominents de l'escena de la música antiga. A aquestes alçades, però, el prestigi del cembalista americà no necessita cap garant. Amb els seus enregistraments i nombrosos recitals, s'ha consolidat com un referent mundial de la interpretació de la música per a tecla barroca, i particularment la de J.S. Bach. Com a cloenda de l'edició d'enguany, doncs, Espurnes Barroques ens convida a endinsar-nos en una proposta que farà resplendir com correspon les fantàstiques notes que l'inspiren; unes notes inacabades —talment una joia no del tot cisellada— que ressonaran en els extraordinaris trams inacabats de l'església del Santuari del Miracle.

Sergi Zauner
Musicòleg

Fitxa artística i biografia

Kenneth Weiss, clavicèmbal

Ha treballat com a solista, director, músic de cambra i professor durant diverses dècades. Nascut a Nova York, va assistir a la High School of Performing Arts i després va estudiar amb Lisa Goode Crawford al Conservatori d'Oberlin i amb Gustav Leonhardt al Conservatori Sweelinck d'Amsterdam.

Les seves gravacions per a Satirino Records han estat molt ben rebudes i han rebut els màxims elogis. Entre aquestes destaquen les *Variacions Goldberg*, *L'art de la fuga*, els llibres 1 i 2 de *El clavecí ben temperat*, una gravació de transcripcions d'òperes i ballets de Rameau, dos àlbums de Scarlatti i dos CD dedicats a la música isabelina per a teclat: *A Cleare Day* i *Heaven & Earth*. Ha estat catedràtic de clavicèmbal a la Juilliard School (2007-11) i a la Haute École de Musique de Ginebra (2015-21), i actualment és catedràtic de música de cambra al Conservatoire National Supérieur de Musique et de Danse de París, càrrec que ocupa des del 1996.

Entre els seus compromisos per a la temporada 2024-25 destaquen interpretacions dels *Concerts de Brandenburg* de Bach amb la Chamber Music Society del Lincoln Center, a la Berkshire Bach Society, el Bridgehampton Chamber Music Festival, amb l'Orchestre National Avignon-Provence i amb els North County Chamber Players; el seu debut al prestigiós festival Music@Menlo d'Atherton, Califòrnia, i recitals a solo de *L'art de la fuga* a París, San Francisco, Saintes, Santander, Santiago de Compostel·la i al Palau de la Música Catalana de Barcelona. A més, al llarg de la temporada també està previst el llançament d'una nova gravació amb la flautista Sooyun Kim, una gira per Austràlia amb la violinista Lina Tur Bonet, i l'estrena d'un nou programa a solo, *A Handful of Keys*, que celebra l'enginy i les innovacions per a teclat amb obres que abracen des del Renaixement fins al piano *Stride*.

Tast gastronòmic

Formatgeria El Miracle - formatgeriaelmiracle.com

Celler del Santuari del Miracle - cellerdelmiracle.cat

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Diputació
Barcelona

Diputació de Lleida
La força dels municipis

GOBIERNO DE ESPAÑA
MINISTERIO DE CULTURA

Amb la col·laboració especial de:

Sabadell
Fundació

Amb la col·laboració de:

Amb l'ajuda de:

Gestoria Mas Solsona SL · Instal·lacions AGE · Oli Migjorn · Alapont SA · Knauf · Solsona Experience · Oliva Torras · La Mare Cultural · Tèxtil Olius · Òptica Jané · Vidres Solsona · Fustes Jané · La Farga del Solsonès · Farmàcia Òptica Casas · Farmàcia M. Teresa Comas Riu · Òmnium Segarra · Koobin · Constructora de Solsona · Epar Sala · Fusteria Espiral · Gestoria Bials Forumgestió Assessors · Ganivets Pallarès · Carnisseria Solvi · La Salivera · Càmping La Ribera · Allotjaments El Miracle · Hotel El Monegal · Hotel Sant Roc · La Garriga de Castelladral · Urbi Apartments · MMPlats · Casa d'Espiritualitat del Miracle · El Firabar Acústic Barna · Associació d'Amics de Vergós Guerejat · Associació cultural Riubrogent · Associació Amics de Coaner Distribucions Feu · Cuadrench arquitectura

Productors:

Jordi Roca · Casa Dalmases · Cafès Gener · November Tea · Forn Coma · Celler Abadal · Torre Lluvià (DO Pla de Bages i AMPANS) · Col·lectiu Eixarcolant · Mel Solsonina · Casa Cacao · Parc de les Olors de Claret · Carquinyolis del Miracle Formateria Cal Pujolet · Mel de Su · El Rosal · Pàmies Vitae · Aromes de Montserrat · Trufats · Pla d'Abella · Celler Comalats Granja Godall · Casa Guspí · L'Aubagueta · Oli Migjorn · Sal de Cardona · Ous de Simats · Pastoret · La Garbiana · Xocolates Aynousé · Selecte Wine Store · Pastisseria El Príncep · Cellers Domenys · Vins Piteus · Comunitat marroquina de Guissona · L'Olivera · Pastisseria Cal Santa · Fidel Serra · Torrons Vicens · El Celler de Mura · La Cabana d'en Geli · Inés Rosales · Celler Collbaix-El Moli · Forn Pastisseria Camps · Restaurant Crisami · Celler Grau i Grau · Fruits secs Borges · Fruits secs Rius

Mitjans col·laboradors:

Espurnes Barroques és membre de:

